

Seminar “Eesti mustlaste haridus”

Ettekanne

Eesti mustlaste organisatsioonid, nende eesmärgid ja tegevus

Esimene kultuuriharidusliku suunitlusega organisatsioon (Eestimustlaste Kultuuri Selts) registreeriti 1991. aastal. 1992 toimus Tallinnas EMKS eestvõttel 3-päevane rahvusvaheline seminar, millest võtsid osa rahvusvaheliselt hinnatud mustlastöö aktivistid Rootsist, Poolast, Soomest, Jugoslaaviast ja Rumeeniast. Üritust kajastasid ajaleht Rahva Hääl ja religioosne ajakiri Arm.

Tänu toimunud seminarile ületati nõukogude perioodil tekitatud infosulg. Avanesid võimalused saata Eesti mustlasi festivalidele ja suvekoolides Soome, Rootsi ja Poolasse. Kultuuriselt hakati regulaarselt varustama välisriikides ilmuvate mustlastemaatikaga ajakirjade ja ajalehtedega. Soome ja Rootsi mustlastega hakkasid arenema perekondlikud kontaktid, mis on säilinud tänini ning on mõneti aidanud leevendada mustlaste tööpuudust Eestis. Teise ametlikult registreeritud ühinguna hakkas Eestis tegutsema Alaealiste Natsismiohvrite ühing, mis esindab vene mustlasi Eestis. Kuni 1997. aastani oli EMKS esindatud Eestimaa Rahvuste Ühendus.

Koostöös Soome partneritega korraldati 1995. aastal taas 3-päevane ajaloo ja mustlaskultuuri programmiga seminar. Üritus leidis aset Soome Instituudis Tallinnas. Sellest on säilitatud videomaterjal. Seminari olulisema tulemusena korraldati 1997. aastal Piiblikoolis kohalike mustlasnoorte 2-kuine koolitus, lektoriteks SM ametnikud ja Suurupi Piiblikooli õpetajad.

Järjekordne koostööseminar Soome hõimlastega toimus Salme Kultuuripalees 1998. aasta lõpus. Tähtsamaks päevakorrapunktiks oli katusorganisatsioonina tegutsenud EMKS reorganiseerimine ja piirkondlike ühingute asutamine. Sarnase otsuse taga oli EMKS liigne Tallinna kesksus ning soov ärgitada mustlaste kultuurihariduslikku ühistegevust ka teistes Eestimaa piirkondades. Seminari otsuse tulemusena registreeriti 1999. aastal Lääne-Eesti Romade Ühing. Asutamisüritusi kajastati televisioonis. Võrus registreeriti Mustlas-Eestlasnoorte Kultuurikeskus 2000. aastal. Organiseeriti laulu- ja tantsuansambel. Esinetud on Võrus, Valgas ja Jõgevamaal. Samal ajal registreeriti ka Põhja-Eesti Romade Ühing, mis tegeleb põhiliselt mustlaste haridusega seotud probleemidega. 2001-2004 Ühing osales partnerina DROM-EDU projektis, mille käigus koolitati

mustlasrahvaste kontaktisikuid. Projekti käigus registreeriti 2001. aastal Kesk-Eesti Romade Ühing. Põhja-Eesti Romade Ühing tegi ettepaneku HTM-ile moodustada kontaktisikute rakendamiseks Eesti romade hariduskomisjon. Antud komisjon moodustati, kuid kahjuks käesolevaks ajaks on komisjoni töö lõpetatud ning informatsiooni kättesaadavus on raskendatud.

Oluliseks projekti resultaadiks oli samuti kohalike mustlaste poolt formuleeritud lahendusteel mustlastele haridusprobleemidele, milles nähti Eestisse romade perekeskuste rajamist.

Polüfunktsionaalsed perekeskused - ühiskondliku kaasamise instrumendid.

Perekeskuste võrk (3-4 keskust) kujuneb mitmetahulise ühiskondliku lõimumisprotsessi efektiivseks promootoriks,

- a) kui selle rajamisel ja sisulise töö korraldamisel arvestatakse **mustlaskultuuri erijoontega**,
- b) kui perekeskuse eesti rahvusest kasvatajate, ringijuhtide ja õpetajate kõrval töötaksid ka vastava koolituse läbinud **mustlasnoored**,
- c) kui perekeskusel on kultuuri- ja haridusalased koostöökontaktid kohalikul ja rahvusvahelisel tasandil ja
- d) kui perekeskuses on loodud mustlaste õppe- ja kasvatustöök alljärgnevad võimalused:

- koolieelne ettevalmistus (lasteaiarühm);
- tasandusõpe põhikoolis õppeedukuses mahajääjatele ja koolist irdunud lastele
- töösuse arendamine (puidutöö ja agregaatide remont);
- arvutiõpe;
- kunstiõpe (joonistamine, maalimine, voolimine jms.);
- etniline haridus (rahvatants ja -muusika, emakeele ja ajaloo õpe, kunstikäsitöö, rahvusköök);
- koosolekute ruum lastevanematega, KOV ja õppeasutustega koostöö edendamiseks ning romade tööhõivega seotud küsimuste lahendamiseks.

Perekeskus ei asenda kohalikku kooli, vaid on suhteid arendav vahelüli teiste õppeasutuste ja kogukonna vahel. Selle asutuse põhieesmärgiks on kõrvaldada need õppeasutuste ja kogukonna vahel. Selle asutuse põhieesmärgiks on kõrvaldada need lüngad roma lastele suunatud koolifilosoofias, mis mustlaskultuuri eripära arvestamata, harituse asemel harimatust külvavad. Eesti

mustlaste perekeskuse mudel sündis koostöös Kohilas elavate lastevanematega. Seda on viimaste aastate jooksul arutatud ka teistes romade ühingutes, samuti kahel rahvusvahelisel foorumil. Seni laekunud hinnangud on olnud positiivsed. Kusjuures erilist mõistmist oleme leidnud praktikutelt, kes vahetult roma laste ja noortega töötavad.

Ideaalvarjandina peaksid perekeskused oma kasvandike haridusteed juba 3-4 eluaastast kuni elukutse omandamiseni suunama ja jälgima. Asjatundlikult rajatud perekeskused suudavad Eesti mustlaste hariduse ja tööellu juba paari-kolme aasta jooksul positiivseid murranguid tekitada.

Roman Lutt
Põhja-Eesti Romade Ühing